

Ա Ր Ե Ի Մ Ո Ի Տ Ք

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԼՈՒԾԱԽԱՐԱԽՈՒԹՅԱՆ.

Մ. Տարբ. Թիք. 189. Հայաստանի ամենից հեղու անդամ. ասեցիսցի Լուսի հասկէ է : Գործակալք. — Բաղդ. Երզն. Բաղդակալիւմ, 33, rue de Poutan. 1899 Հոկտեմբեր 1.
— Պոլս, Արշոյ Թ. Միլիթան, — Իզմիր, Երզն. Արշիլուսան, — Սփիւքս, Երշոյ Տէր Գառնարեան՝ Սղարք :

ԼՈՍՈՒԹՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ.

Միեկը օրագիրը Յիւրը փարձատաւնին բնու-
թիւնը յիշելէ ետե՛ Գարոն Ակորքի մը մէկ բանի
խօսքերը կը հրատարակէ : Կերականքներ թէ՛ աչս
Գարոն Ակորքը նայն ինքն նայազգի Պ. Յ. Կանիկեան
Էֆէնեան է, որ ամանեան խրատաւաւի պաշտօն
ունի և որ տոխմ մը չկորուսըներ զայն կատարելու
ունե անծանօթ մարդերու քով :

Գարոն Ակորք, ինչպէս կ'ըսէ Միեկը, գիտէ որ
խրատը՝ տուողին միայն նանկը և և չ'ազէր բնու
դիրքը աշակիսի գաւարածիւնէ մը գրելը : Արդե-
ւե Աարոն Ակորքը իրաւունք ունի աչս կերպ փարտե-
լու և իր մեղքերունի խնայաւորները ծաւալելու
նոստարակութեան տալիս : Գարոն Ակորքը հաւատա-
րիւմ պաշտօնաւոր մ'է, և սրովմեան Քէշիւս բաշան
գինը խրատաւաւ րբաւ, կը փախարի-Թիւրքերուն
յայտնել որ արժանի էր պարսկի պաշտօնի մը :
Գարոն Ակորքը չկրնար մտնալ որ մարդ ասուն կեն-
դանի մ'է, և սրբան շատ խօսի, երկար խօսի, լա-
խօսի, այնքան անասունէ կ'որոշուի : Ուստի
Գարոն Ակորքը խրատ տալէ չգաղբիւր : Կը կրկնենք
Գարոն Ակորքը իրաւունք ունի, և զոն ենք մանասանդ
որ հիմադ հրապարակու կը խօսի. վասն զի աչս
կերպով եթէ իր անաշիկ ձայնը մինչև մեզ չ'որս, իր
խրատները մեր աչքին առջև կը շարուին և.....
աւրախութիւն կուտան :

Գարոն Ակորքը աչս անգամ աշխերաներու կը խօսի.
ուսկէ կրնանք հետեցընել որ իր դասերը ուսարածք
է և մը Սորգոն չ'երթար : Գարոն Ակորքին խօսքերը
աչսոր աւելի կ'իտ ունին. բնենք նայինք ուրան
ինչ կ'ըսէ, ինչ կը խրատէ Գարոն Ակորքը : Ո՛ր Կեն-

մասի Թուեր, կը գրէ՛ անիկա բեմի վրայէ, աշխա-
տեցէք ձեզ տեսնեմ « մանասանդ ձեր հոգին դիւք
ձեր միտքի բարձրութեան հաստար. կրնաթիւնը
չբաւէր, տանն րանէ մեր ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ պէտք է » :
Ա՛զնիւ խրատ : Գարոն Ակորքը խնայաւորութեան պաւ-
գամ է : Անճնարին կը Թուի մեզ ասիլ տուի մեծ
նշխարաւորին մը գտնել և Յիւրքը նոստարակելու հա-
ղորդել : Երանի ասունդ որ աշակիսի խրատի ար-
ժանի կ'ըլլան : Սակայն կը բնենք որ Գարոն Ակորքին
աւաշ փոխաւորայ մը աչս նշխարաւորները հաւատա-
տեր էր : Ղնատ չ'ունի : Գարոն Ակորքը զայն կը կրկ-
նէ թիչ մը փախարելով և զարդարելով. ինչ կ'ըլլայ
եղիւ..... : Նշխարաւորները կրկնութեան չ'անաւա-
րիւր և գիտենք որ, և՛ մէ մերկանաւ յայտնուի,
ամենու և ստիւտէ կուտայ : Գարոն Ակորքը լաւ կ'ընէ
ուրեմն աշակէս զրուշտեմեամը փարտել, Յիւրքերուն
փախուկ սիրտը աւաշ եղամ է :

Բայց ինչ է բարօրական : Անն հոս կ'սկսի դժուա-
րութեանը : Գարոն Ակորքը զուցէ չգրար եւ ինչ ծանր
խնդիր մը կը յազէ աչս աղին. բաւերը իր խնայ-
աւուն բերնէ նանկով : Բնութիւ խօսքի մը արմէքը
չ'ենք ուրանար, բայց բնութիւ գործը վերագոյն կը
դասենք. ուստի գործնականին մէջ միայն բարօրական
բնուելու ստիւտութեան ունինք : Պօլսի մէջ ասոր
« խարատակութիւն » կ'ըսեն ոմանք : Հոգ չ'է :
Թորոտի մը կարծիքը Թորոտներէ կ'ընտրուուի և ի
զարմ կը դրուի : Գարոն Ակորքը աչս տեսակ մարդե-
րու հետ յարաբերութիւն չ'ունի և Միեկը պէս կաւ-
միւր օրագիրի մէջ կը հրատարակէ իր Թուերը :

Չ'ենք ուղեր մինչև Արխատուել կամ Բանթ կըթալ

և այս խնդիրին լուծումը բերել : Պարոն Ակոբը ,
 Թէպէտև Եֆէնտի, քրիստոնեայ է, և եթէ մեր լսածը
 նշանակենք , եռանդոտ քրիստոնեայ : Տարակոյս
 չ'ունինք : Պարոն Ակոբը օրերով Գաբրիէլ Այվա-
 զովսքի վարդապետին հետ զրուխ զրուխ տուեր և
 հրահանգուեր է կրօնքի խնդիրներու մէջ : Աւետա-
 րանը բանանք ուրեմն և տեսնենք ինչ կ'ըսէ մեզ
 այս սուրբ զիրքը : Եթէ լաւ մը կ'ըմբռնենք և եթէ
 չ'ենք սխալիր բոլոր Քրիստոսի բարոյականը կը
 հիմնուի այս վճիռին վրայ. « Մի ըներ ուրիշին ինչ
 որ չ'ես ուզեր որ քեզ ընեն » . կամ հաստատելով .
 « Ըրէ ուրիշին ինչ որ կ'ուզես որ քեզ ընեն : » Պա-
 րոն Ակոբը չկրնար մերժել այս սուրբ խօսքը առանց
 քրիստոնեութեան շէնքին սիւներէ մէկը կործանելու :
 Պարոն Ակոբը այսքան համարձակ չ'ենք կարծեր ,
 Թէպէտև զինքը չճանչնանք : Ուրեմն երբ քրիստո-
 նեայ Պարոն Ակոբը բարոյական կը քարոզէ, ներքի
 է մեզ երևակայել որ Քրիստոսի պատուէրը կը յիշէ .
 « Մի ըներ ուրիշին ինչ որ չ'ես ուզեր որ քեզ ընեն : »

Արդ քրիստոնեայ Պարոն Ակոբը ըրաւ մեզ ինչ
 որ չ'ուզէր որ մենք իրեն ընենք : Ուրեմն,
 ըսելը ղիւրին է գրելը դժուարին, ուրեմն Պա-
 րոն Ակոբը գործով միշտ չկատարէր ինչ որ խօսքով
 միշտ կը քարոզէ, ուրեմն Պարոն Ակոբին բարոյա-
 կանը չ'ունի այն անդիմադրելի ազդումը որով
 միայն խրատը համոզում կուտայ և հետևապէս բարքը
 կ'ուղղէ, ուրեմն : Ասկէ աւելի չ'ենք ըսեր, և
 կը լռենք , վասն զի խրատաստուի մը նմանելու
 փափագ չունինք : Պարոն Ակոբին նմանած կ'ըլլանք :

Մի Պարոն Ակոբ Բարիզ եկար, կրթութիւն առիք .
 « այս չբաւէր » : Փիլիսոփայութիւն սովորեցար .
 « այս ալ չբաւէր » : « Ձեր միտքի բարձրութիւնը հա-
 ւասարեցաւ ձեր հոգւոյ » . « այս ևս չբաւէր » : « Ամեն
 բանէ վեր քառոյշական պէտք է » : Մի ընէր ուրեմն
 ուրիշին ինչ որ չ'էք ուզեր որ ձեզ ընեն, եթէ կը
 ցանկար որ ձեր բերնէ ելածը ընդունուի և արդիւ-
 նատորուի սիրտերու մէջ : Խրատաստու անձի մը
 առաջին պարտաւորութիւնն է խօսքին և գործին մէջ

հսկաստութիւն չընել, և բարոյականը կը սահմանուի
 զիտութիւն պարտաւորութեան : Պարտաւորութիւնը
 խրատաստու մը չ'է, ըսաւ Պ. Ժիւլ Սիմոն, տէր
 մընէ (1) : Ասիկա ևս կը հրամայէ « չ'ընել ուրիշին
 ինչ որ չ'էք ուզեր որ ձեզ ընեն » . հնազանդ եղիք
 անոր, և կը տեսնէք որ ձեր խրատը հազիւ Թէ
 տրչրչը մ'է իր վեհ և տիեզերալուր հրամանին քով :
 Պարոն Ակոբ ձեր տրչրչն մտիկ չ'ըլլուիր, երբ
 ասոր փողը կը հնչէ և խիղճերը կը յուզէ..... :
 Մի զարմանար ուրեմն եթէ ձեր խօսքերը կը մեր-
 ժենք, ինչպէս ձեր կեղծաւոր նամակը ընդունեցինք,
 երկմտելով.... :

Ս. Ո.

Ս.ՋԱՏՈՒԹԻՒՆ Ի Պ. ԺԻՒԼ ՍԻՄՕՆԷ

On ne fonde rien de grand, rien de
 stable, rien d'utile, en dehors de la
 nature. (Jules Simon, *La Liberté*.)

Ֆրանսայի փիլիսոփայութիւնը հիմայ նոր փոփո-
 խութիւն մը կը կրէ, ու հին և ամուլ դրութիւնները
 ձգելով կ'սկսի զործնական ձևով Էրեւիլ և քարոզուիլ
 հասարակութեան առջև : Նշանակելի փոփոխութիւն,
 որ, և՛ շարունակուի, և՛ կ'ու մեծ հետեւութիւն կ'ընայ
 բերել : Նախ՝ հոգեբանութիւնը իր յափշտակած զանէն
 կ'իջնէ և ալ մարդու արտաքին կազմը կ'ըզելի մը չքաղ-
 դատուիր : Երկրորդ՝ միտքը իր տէրութեան եզրը կը
 ճանչնայ, և իր չափը կ'ըզելով՝ զիտութեան զագածէն
 վեր չ'ծնիր ու ամպերու մէջ չ'երերար : Գիտէ այսու-
 հետև, այն նուաաստիւն պէս որ Երկրիս պտոյտը ըրեր
 է, Թէ՛ իր ծիրը անհուն չ'է, և Երկար դարձերէ ետք իր
 առջի կէտը պիտի հասնի, և՛ ալեկոծ չ'կորցնուի ան-
 դունդի մէջ կամ ժայռի մը գէմ :

Այս նորոգումի շահատակներէն մէկն է Պ. Ժիւլ
 Սիմոն, որ քանի մը տարիէ ի վեր կ'աշխատի, ինչ-
 պէս ինք ևս կը խոստովանի « Փիլիսոփայութիւնը
 հպելի և ընդունելի ընել ամենուն » : Կարգ ըստ կարգէ
 Պարոն, խիղճի Ազատութիւն, Բնական Արօք ըսուած
 զիրքերը հրատարակելէ ետև, Այսօր Ազատութիւնը կ'ըն-
 ծայէ հասարակութեան և մեր դարու ամենէն կնճաղի
 խնդիրը վերստին բնական կը համարձակի, չյուսահա-

(1) Le devoir n'est pas un conseiller, c'est un maître.

(autorité) վրայ կը խօսի և ոչ նուազ անկախութեամբ կը դատէ զայն : Մարդու բնական ազատութիւնը կ'եղբարորդի ընկերութեան մէջ : Այս եղբր իշխանութիւնէն կը տրուի ոչ ազատութիւնը աւելի ու համար, այլ զայն կարգաւորելու զիտաւորութիւնով : Փիլիսոփայ մատենադիրը կը մերժէ այն հակաաւթիւնը զոր ոմանք կ'ուզեն դնել իշխանութեան և ազատութեան սկզբունքի մէջ : Քաղաքակիրթ ժողովուրդ մը հաւասարապէս հեռու կը կենայ անզուսպ ազատութիւնէ մը որ կը տանի յանիշխանութիւն (anarchie), և ազատութիւնէ զուրկ իշխանութիւնէ մը որ բռնաւորութեան կը դառնայ թէ շուտ, թէ ուշ :

Պ. Ժիւլ Սիմօն երկարօրէն կը յայտնէ ընկերական այս երկու հիմքու ամեն խորութիւնը, և ինչպէս ազատութեան չափ՝ բարոյական օրէնքը զրէր էր, իշխանութեան կապ կը դնէ ազատութեան անեղծելի իրաւունքը : « Իշխանութիւնը հարկաւոր է, կ'ըսէ, վասն զի մարդիկ բաւական լուսաւոր և արդար չ'են : Ասկէ կը ծագին երկու հետեւութիւնք : Նախ՝ իշխանութիւնը երկու որոշ պաշտօն ունի, — ստիպել զմարդիկ արդարութեան հնազանդիլ, և լուսաւորել զանոնք որ իրենց շահը լաւ մը իմանան : Նրկրորդ՝ իշխանութիւնը պէտք է որ նուազի համեմատօրէն զարգացումներու միտքին և մարդկային բարոյականութեան (1) : Իշխանութիւնը կրնար ըլլել արձակ, եթէ մարդ էր զլիսովին անկարող զինք կառավարելու : Իշխանութիւնը կրնար վերջուիլ եթէ մարդիկ էին կարող իրենց պարտաւորութիւնը լիմանալ և անոր հնազանդիլ : » Նւրբանի մը էջ վար կ'աւելցնէ. « Տէրութիւն մը որչափ աւելի ազատ է, իշխանութիւնը այնքան սահմանաւոր : » Ուրիշ բառով ըսենք : Իշխանութիւնը մարդկային ընկերութեան մէջ օրէ օր նուազելու վրայ է իր տեղը ազատութեան ձգելով, վասն զի քաղաքակրթութիւնը չկրնար յառաջել երբ ազատութիւնը կը սղակսի. ընդհակառակն ասոր ծաւալումը միայն իրեն ուժ կուտայ ճշմարիտ քաղաքացի և ոչ հպատակ շինելով տէրութեան մը մէջ :

Պ. Ժիւլ Սիմօն իշխանութեան ամեն ձեւերը մի առ մի բնենէլէ ետև ընդհանուր մարդկութեան մէջ, կ'սկսի մարդկային մասնաւոր բազմութիւններու մէջ և անոր և ազատութեան փոփոխակի յարաբերութիւնները որոշել և սահմանել : « Նրէք տեսակ ընկերութիւն կայ, կ'ըսէ, առանձին ընկերութիւն, կամ ընտանիք. քաղաքական ընկերութիւն, կամ Տէրութիւն. կրօնական ընկերութիւն, կամ գիտութիւն : » Նւ այս երեքին մէջ վերի յարաբերութիւնները մին նոյն չ'են :

« Իշխանութիւնը կը տիրէ ընտանիքի մէջ, կը նուազի օրէ օր տէրութեան մէջ և բոլորովին կ'անհետի գիտութեան մէջ : Հոս մարդու խորհուրդը ճշմարտութիւն կը բնատէ և կը հրատարակէ զայն արձակ անկախութեամբ մը . »

Չ'ենք կրնար, և ամեն մարդ կ'երեւակայէ ինչու, Պ. Ժիւլ Սիմօնին այս երեք նիւթի վրայ զրաժը բովանդակել հոս, և կը հրաւիրենք լեզուագէտ ազգայինները որ աղբիւրին դիմեն, ու իրենց հետաքրքրութիւնը լեցընելէ ետև, աշխատին ընտանիքի վերաբերուած ճշմարտութիւնները Ասիայի մէջ տարածել : Հայք ազգութիւն չ'ունին, և դէվղէկներուն անո՞ղջ անո՞ղջ լսելու պէտք չ'է որ խաբէ զիրենք : Յանուցիր ժողովուրդ մը կը շինեն, որ կը բազկանայ ընտանիքներէ : Ասոնց զիրկը կը գտնուին փրկութեան խարխալ, որ զիրենք նոր մորթիներէ անվճարանց պիտի սպանէ, և ասորանի յոյսը որ զամբան զգամ պիտի մղէ Հայկեան բեկորը դէպ ի մի վայր և ի մի նստատակ : Հայերուն զխաւոր սլաքուն է ուրեմն ընտանիքը կազմուրէլ և հոն ուղղել ամեն փոյթ և դարման : Ընտանիքը փոքր հայրենիք է. և եթէ հոնկէ քաղաքացիք չ'ենեն ի դուր մեծ հայրենիքի մը տեսիլով կ'երազեն ոմանք... : Վատարանդի հայութիւնը ընտանիքով և կրօնքով սրահուեցաւ : Արօնքը, ուրացողի մատնութեամբ, թշնամի պետութեան մը գործի է այսօր և որովհետև իր առջի միտքիւնը չ'ունի և երեք ներհակ աղանդէ կը բազկանայ, Փորոսներու պէս կոյրեր միայն անկէ ակնկալութիւն կ'սպասեն... : Ար մնայ ընտանիքը, այսինքն առանձին իշխանութիւնը որ կ'ըստեղծէ քաղաքացի... : Վերածնութիւնը, եթէ երբեք պիտի կատարուի այն, ուրիշ բառով չ'ունի, կը հաստատենք ևս, որ չկրնար ունենալ... :

Պ. Ժիւլ Սիմօն քաղաքական ազատութիւնը կ'ամփոփէ երեք սկզբունքի մէջ : Նախ՝ պէտք է որ զրուած օրէնքը ամեն տեղ ինքնամոլ կամքին յաջորդէ : Նրկրորդ՝ պէտք է որ օրէնքը օժէ և յարգէ մարդու բնական իրաւունքները : Նրկրորդ պէտք է որ տէրութիւնները վարուին ամեն սրարագայի մէջ իբրև սպասաւոր և պաշտօնակալ հանրութեան շահուն : Պ. Ժիւլ Սիմօնի այս նիւթին վրայ ևս ըստծները խորին և ազնիւ ճշմարտութիւն կը սրարունակեն, և թէպէտ աւելի Ֆրանսայի վերաբերին անոնք, սակայն զիրին է ամեն մարդու տեղական ճշմարտութիւնները ընդհանուրէն դատել և իր առհմին կարեւոր եղածը ընդունիլ :

Պ. Ժիւլ Սիմօն իր զիրքը կ'աւարտէ կրօնքի և խորհելու ազատութեան խնդիրը լուծելով : Փիլիսոփայական, իրաւաբանական, պատմական և կրօնական փաստ մը չծողոր, ամենը կը յիշէ, կը դատէ և ակններն ցոյց կուտայ որ այս երկու տեսակ ազատութիւնը լուսաւորութեան հիմքը են : Տող մը չկայ հոն որ մեր կարծիքներու ղէմսեպենք, և իբրոր սրտէ կ'ընդունինք

(1) « L'autorité doit décroître proportionnellement aux progrès de la raison et à ceux de la moralité humaine. » (Երես 261.)

ՀԻՒՍԻՍԱՅԳ.

Քանի մը օր կայ Բարիդի լրագիրները հիւսիսայցի մը երեւումը հրատարակեցին մայրաքաղաքիս հօրիզոնին վրայ : Ահաւասիկ փոքր ծանօթութիւն մը հայերէն տեղի մը քաղաքում :

« Երկրիս հիւսիսայցին ու հարաւայցին լայնութեան աստիճաններու մէջ տարւոյ խիստ պզտ տեսնները շատ անգամ երկինքը ընդարձակ լուսով մը կը լուսաւորուի, որն որ Հիւսիսայց կ'ըսուի, բայց առիկ պէտք է Բեւեռական լոյս ըսել, որովհետեւ ինպէս ըսինք, չէ թէ մինակ հիւսիսայցին, հապաճան հարաւայցին բեւեռին քովին ալ կ'ըլլայ : Այս օղերեւոյթը հասարակօրէն արեւու մասնէն քեզ մը ետքը կ'երեւայ դէպ ի բեւեռին կողմերը, բայց քիչ մը դէպ ի արեւմուտք ծռելով : Գիշերահաւասարի մօտ աստիճանները տարւոյ ուրիշ ժամանակներէն առիկ յաճախ կ'երեւայ : Երեւալու կերպը ու զլխաւոր մասունքը կամ կերպարանքը այլ և այլ տեսակ է, անանկ որ վրան կատարեալ նկարագիր մ'ընելը գրեթէ անկարելի է : Երբեմն մթնշաղկն մէկ կամ երկու ժամ ետքը կ'երեւայ երկինքին հիւսիսայցին կողմերը իբրեւ մէկ տկար, մարած լոյս մը, որնոր չորս կողմի մոծը տկար կը լուսաւորէ, բայց երբեմն ալ երկինքին ալ և այլ կողմերը յանկարծ բաժնուած ասանձին լուսաւոր զանգուածի մը պէս կը տեսնուի, որմէ արծաթափայլ շողշողուն ճառագայթներ կ'արձակին որոնց փայլունութիւնը աչուները կը խտտուէ, բայց շուտով մ'ան կ'անցնի :

Շատ անգամ խկզբաւ լուսաւոր շերտերը կամ ճառագայթները հազիւ թէ կը տեսնուին, բայց մեկէն արտաքոյ կարգի շուտութեամբ մը անանկ կը մեծնան ու կը փոխուին, որ լուսաւոր շողշողուն կամար կամ աղեղ մը կը ձեւացնեն, որն որ բոլոր երկրիս կամարին բարձրութիւնը կը բռնէ : Շատ անգամ զիտուած է որ մեծ կամարին քով պզտի կամար մ'ալ կ'ըլլայ, որոնք դէպ իրար կը շարժին, ու յանկարծակի լայն, փայլուն զանգուած մը կը կաղմեն : Երբեմն հօրիզոնին հիւսիսայցին կողմէն լուսաւոր կամարին մէկ մասը դէպ ի երկինք կը վազէ, ու երբեմն ալ շատ մասունքներ իրարմէ ալ և այլ հեռաւորութեամբ դէպ ի վեր (երկինք) կը վազեն : Լոյսին ալ և այլ աստիճանի փայլունութիւնը, ու շուտ շուտ շարժումները տեսնողին շատ դարմանք ու դուարեութիւն կը պատճառեն :

Հիւսիսայցին երկրիս երեսէն ունեցած բարձրութիւնը հաշիւներու ձեւքով ալ և այլ տեսակ գտնուած է, այսինքն 100 էն մինչև 700 մղոն, որն որ օղի սահմանէն շատ վեր ըսել է : Ասոր ինչ բանէ յառաջ զարուն վրայ եղած ամեն կարծիքները զեւ բաւական յազեցնող չ'են. ամենէն հաւանականը այն է, որ առ ալ յանկարծական երկարակամութեան երեսն ելլելը կը համարի, որն որ

հիւսիսայցին կողմերէն ելլելով դէպ ի հասարակածի կողմերը կը քալէ : Ասոր ասանկ ըլլալը անկէ ալ առիկ հաւանական կ'ըլլայ, որ հիւսիսայցի աստեղը մագնիսական սլաքները իրենց հաւասարակշռութեան դիրքէն կը խոտորին, ու բնական գիտութեան փորձերը կը վկայեն որ կալէֆանեան երկարակամութիւնը մագնիսի ասեղին վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի : Բայց այս երեւոյթին վրայ աղէկ տեսական մեկնութիւն մը չ'իյնելու համար զեւ շատ իրական բաներ կը պահանջեն :

(Օղերեւոյթաբանութիւն)

ՄԱՆՈՆ ԼԷՍԻՑ.

(Շարունակութիւն. Տես էջ 57. 66. 127. 142.)

Մէկ տարի անցեր էր Բարիդ գալէս ի վեր և Մանօնի ըրածներէն ամենէն լուր մը չ'էր ընդուներ : Առջի բերան մեծ արիւծիւն պէտք եղաւ սրտիս բուռն եռանդը զսպելու համար, բայց Թիպէրթի անգուլ խրատները և իմ մտածութիւններս յաղթութիւն տուին ինձ այս ներքին մրրիկի դէմ : Վերջին ամիսները այնքան անվրդով հոսեր էին որ կը կարծէի թէ խալառ պիտի մոռնամ այս յալիշտակիչ և սիրազրուժ (perfidy) արարածը : Աստուածաբանութեան գլխաւորունին մէջ հրապարակաւ քննութիւն տալու ժամանակը եկաւ : Շատ յարգի անձեր աղաչել տուեր էի որ պատիւ ընեն ինձ և ներկայ գտնուին քննութեանս : Այս կերպով անունս տարածուեցաւ Բարիդի ամեն ծաղերու մէջ, ու մինչև սիրունի Մանօնիս տկանը հասաւ : Անունիս քով արքայ վերադիրը տեսնելով ստուգիւ չճանչցաւ զայն բայց հետաքրքրութեան մաս մը կամ զուցէ զղջում մը իս խաբէլուն (երբեք չկրցի որոշել թէ այս երկու զգայութիւնէն որը) իրեն սիրտը շարժեցին անունի մը համար որ այնքան խմբիս կը նմանէր : Ուստի Սօրպօնի եկաւ ուրիշ քանի մը տիկիներու հետ. ներկայ եղաւ քննութեան և անշուշտ դժուարութիւն չկրցի իս ճանչնալու :

Փոքր տեղեկութիւն մ'անգամ չ'ունեցայ այս այցելութեան վրայ : Ամեն մարդ զիտէ որ Սօրպօնի մէջ մանր սենեակներ կան կիներու համար, ուր քաֆեի մը ետեւ կը նստին կը պահուին : Քննութիւնէս ետեւ Սէն Սիւրբիս դարձայ փառքով պատկուած և շնորհաւորութիւններով բեռնաւորուած : Իրիկուն ժամը վեց կար : Գարձէս մէկ բողբէ ետքը եկան աղղ ըրին ինձի որ տիկին մը զիս տեսնել կը խնդրէր. Իսկոյն տեսնելու և խօսելու սրահը գացի : Ա՛՛՛ ինչ անակնունդի երեւումն. աչքերս Մանօնի վրայ ինկան : Նոյն ինքն Մանօն,

լուրերիկունը և այն ժամու մէջ յայտնած տրտմութեան հաւատարմութեամբ կը յիշես, պիտի տեսնես որ խիղճն համազօրացնէր : Մեծ հարստութեան մէջ գտնուեցայ անոր քով, այսու ամենայնիւ երանութեան համը չ'առի երբեք իրմէ, ոչ միայն վասն զի քու զգայութիւններու վաւերութիւնը և կերպերու սիրելիութիւնը չ'ունէր անիկա, այլ և շնորհած անդուլ զուարճութիւններուն մէջ սիրոյ յիշատակը և տնտեսաւարմութեան խայծը սիրտին խորը կը գտնուէին : Թիպէրժը տեսած օրս յետին աստիճան տակուլրայ եղայ : Իր սցեքլութիւնը սիրտին վրայ ընդունած թուրի հարուածէ մ'աւելի արինս խռովեց : Երեսը բոսէ մը նայելով դօրութիւն չ'ունեցայ և կռնակ դարձնելով թողի զինքը :

ԱՊԵ ԲԲԼՎՈ.

(Պիտի շարունակուի.)

Ա.ՈՒԱԿ.

Ըլլիւ տը յ'Եօրօք անուն հանդէսը, որ պաշտօնական զոյն մ'ունի, պարսիկ բարոյագէտի մը առակը չափով կը հիւսէ և կը հրատարակէ իբրև խրատ անծոյշ տութեան դէմ : Նոյն առակը Փրանքլէնի զիրքերու մէջ ալ կը գտնուի, բայց ինչպէս հոն սպրդիլը յայտնի չ'է : Թոյլտութեան արձագանգ մ'առնուլ Պարսկաստանի կողմէ բաւական հետաքրքրութիւն մը կրնայ շարմել և զոհ ենք որ Հայերուն ամենէն ոխերիմ թշնամի աղգի մը մէջ գտնուէր են խմատուններ որք խիղճի ազատութիւնը պաշտպանէր են մեղմիկ : Առակին քողը գրեթէ միշտ ճշմարտութիւն մը կը պարհէ և Սատի բանահիւսը իր կարծիքը որքան սքողէ, յայտնի թէ իր սիրտի մէջ ազատութեան և մարդկութեան կիրքերը ունի եղեր : Ահաւասիկ իր առակը :

« Կը պատմուէր առջեւ թէ՛ բոլոր շաբաթ մը ուղևոր չընաց այն տունը ուր հայր Աբրահամի հիւրերը կ'ընդունէր : Նահապետը, իր աղնիւ բարբէն պատճառով, այն ատեն միայն առտուն կը ճաշէր երբ ոգորմէլի ու անօթի ուղևոր մը կուգար իր դուռը կը դարձնէր : Այս պարագայի մէջ տունէն դուրս ելաւ, ամեն զին նայեցաւ և հովիտին ալ և ալ կողմերը դնէր : Անապատի մը մէջ տեսաւ մինակուկ մարդ մը որ կը զոգար ուռնիի պէս և որուն գէմբը ու մազերը ճերմկիւր էին դառամութիւնէն : Սիրալիր բարեւ մը տուաւ անոր և առատախրատ մարդերու սովորութեան համեմատ իր տունը օծելու հրաւիրեց այս ձև. « Ո՛վ գու որ սիրալի ես ինձ աչերուս շիբին պէս, հաճէ ընդունիլ իմ սեղանի հացը և աղը : »

Ստարականը հրակերքը ընդունելով՝ ոտքի ելաւ և

և բալէլու սկսաւ, վասն զի շուտով զգաց Նահապետին վեհամեծք բարբը : Հիւրատունին պահապանները յարգանքով խոնարհ ձեռք նստել տուին : Տանուաւրէին հրաման տուելով սեղանը պատրաստեցին և ամեն մարդ ասոր բոլորտիքը նստաւ : Երբ բազմականը Պիտի խղահ ըսելու սկսան, Հայր Աբրահամ տեսաւ որ ձեռք կը լսէ և բառ մը չ'հանէր բերնէն : « Ո՛ր ձեռք հինօրեայ, ըսաւ ան ատեն Նահապետը, չ'եմ նշմարէր որ հոգեւեաներու (contemplatifs) պէս անկեղծութիւն և սէր կրէս քու վրայ : Սակայն միթէ չ'վայելէ որ քու օրական հացը ուտելու ժամանակ գոնէ կրկնես Աստուծոյ անունը որ քեզ կուտայ դայն : « Քու աղանդը չ'եմ ընդունիր, պատասխան տուաւ օտարականը, վասն զի անոր վարդապետութիւնը չ'լսեցի հրապաշտներու զխաւորէն » : Հիւրընկալու Նահապետը հասկցաւ այն ատեն որ ձեռք ոգորմէլին Կէպր է : Թուրքումուրով վաճառեց զանիկա իբրև օտար կրօնքի մը դուակ, վասն զի սուրբ անձերու համար այն մարդը, որ կը պղծի, ատելի է : Բայց Գաբրիէլ հրեշտակը եկաւ զինքը գտաւ և կշտամբեց խստիւ ամենակալ Աբաբիլին կողմէն. « Ո՛ր Աբրահամ, ես անոր հարիւր տարի կեանք և ուտեստ տուի ամեն օր, և դու հիմա զղուանք կ'զգաս անոր վրայ, կտոր մը հաց տալէն ետեւ : Եթէ հուրի առջև ծունը կը դնէ, միթէ այս առիթ մ'է որ առատաձեռնութիւնդ կ'ապի » :

ՍՍՏԻ.

Ա.ԶԳ.

Կը փութանք ազդ առնել հասարակութեան որ Արևմուտքին Պօլսի գործակալութիւնը յանձնուեցաւ մեծարգոյ Թ. Մէլիքեանի, որ Նաբօլիի տէրութեան զեսպանատունին թարգման է : Հոն կը գտնուի նաև իր գրատունը ուր ստորագրողը կը հրաւիրուին երթալ և մեր հանդէսին վերաբերուած ամեն տեղեկութիւնները առնուլ :

Համարատու Տըլէդը.

Ի ԲԱՐԻԶ, ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Paris.—Typographie Arménienne Walder, rue Bonaparte 44.